

فروبستگی ساختاری و شهادت‌رهایی بخش

چهارده تالاش شهید آیت‌الله خامنه‌ای برای تحقق جامعه‌بی‌طبقه توحیدی

علی اسکندری

دانشجو دکتری دانش اجتماعی مسلمین

از ویژگی‌های مهم شهید آیت‌الله خامنه‌ای قوت درک ایشان از هیات اجتماعی شیعی و فهم جامعه‌شناختی ایشان بود. از ایده طرح کلی اندیشه اسلامی تا جزوه توحید نفی عبودیت غیر الله، از انسان ۲۵۰ ساله و دو امام مجاهد تا تفاسیر قرآن ایشان همه‌وهمه نشان از عمق فهم ایشان از این ادبیات بود. ساده بخوایم بگوییم، طرح ایشان تحقق جامعه بی‌طبقه توحیدی و جامعه عاری از سلطه از مسیر یک جمهوریت تمام‌عیار با حضور همیشگی و نظارت همگانی با آگاهی کامل یک ملت بود؛ یعنی جامعه‌ای عادلانه که از مسیر مشارکت عمومی محقق می‌شود و چنین جامعه‌ای تبدیل به یک کارخانه انسان‌سازی می‌شود.

در میان متفکران انقلاب اسلامی کمتر کسی را سراغ داریم که مانند ایشان نظریه‌ای منسجم و جامعه‌شناختی از ادبیات و هیات شیعی داشته باشد. اگر شهید مطهری را مسلط به فلسفه و مبانی نظری و شهید بهشتی را مسلط به ساختارها و حوزه‌های

مختلف اجتماعی بدانیم که خودش را در تدوین قانون اساسی و مدیریت چندماهه شورای انقلاب و قوه قضائیه پس از انقلاب نشان داد بی شک آیت‌الله خامنه‌ای در تبیین و انسجام نظری الهیات اجتماعی و درک جامعه‌شناختی از آن بی‌رقیب بود.

ایشان پس از شهادت یاران انقلابی خود مجبور شد تمام بار فکری و اجرایی انقلاب را ذیل رهبری امام خمینی به دوش بکشد. ایشان در دوران ریاست جمهوری هم به دلیل شرایط جنگی و هم به دلیل اختلاف نظر با نخست‌وزیری فرصتی برای تحقق ایده‌های خود در پساانقلاب اسلامی پیدا نکرد. اما در دوران رهبری خود تمام تلاش و همت خود را برای تحقق ایده‌های خود ذیل اختیارات و امکان‌های قانون اساسی به کار گرفت. این مسیر به صورت طبیعی دارای آزمون و خطاهایی بوده است.

چهارده تلاش برای تحقق اقتصاد مردمی

برای مثال و به‌طور مشخص در حوزه اقتصاد تلاش اولیه ایشان در زمان رهبری تحقق تعاونی‌ها بوده است. اگرچه تا اواخر عمر شریفشان بر شکل‌گیری و تقویت تعاونی‌ها تأکید بسیاری داشتند، اما پس از تمرکز کامل اولیه ایشان بر تعاونی‌ها در اقتصاد دولتی، پس‌انگ و عدم همراه مجریان و عدم تحقق واقعی تعاونی‌ها، طرح سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به جریان می‌افتد و ایشان پس از عدم اقبال به تعاونی‌ها در ساختار اجرایی کشور سعی دارند

طرح ایشان تحقق جامعه بی‌طبقه توحیدی و جامعه عاری از سلطه از مسیر یک جمهوریّت تمام‌عیار با حضور همیشگی و نظارت همگانی با آگاهی کامل یک ملت بود.

در این سیاست‌ها ایده اقتصاد مردمی که محقق‌کننده ایده محوری ایشان که همان جامعه بی‌طبقه توحیدی از مسیر مشارکت عمومی است را دنبال کنند. اما این مسیر هم آن‌چنان که باید امکان واقعی را برای اقتصاد مردمی مهیا نمی‌کند؛ سهام عدالت که پس از مدتی به طرح شکست‌خورده تبدیل می‌شود و خصوصی‌سازی‌ها نیز طبق قرائت ایشان نصفش فاسد از آب در می‌آید. این امر باعث شد ایشان بارها در زمینه خصوصی‌سازی‌ها هشدارهای جدی بدهند. از ابتدای دهه نود سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به‌نوعی اصلاح‌کننده و جایگزین سیاست‌های کلی اصل ۴۴ می‌شود. اسامی سال‌ها رنگ‌وبوی اقتصاد مقاومتی می‌گیرد. با این حال، با تشدید تحریم‌ها و

نوع نگاه متفاوت دولتمردان وقت توجه خاصی به اقتصاد مقاومتی نمی‌شود و شعار سال‌ها علی‌رغم پیگیری‌های مصرانه ایشان نیز به نتیجه چشمگیری نمی‌رسد. ایده بعدی حمایت از بنگاه‌های کوچک است که این نیز مورد رضایت رهبر شهید انقلاب قرار نمی‌گیرد و در اواخر عمر شریفشان ایشان فراخوانی عمومی برای دادن ایده‌هایی در راستای حل مشکلات اقتصادی کشور و مشارکت مردم در اقتصاد می‌دهند. این صرفاً یک بیان مختصر از تلاش‌های مستمر ایشان برای تحقق ایده انقلاب اسلامی در حوزه اقتصاد است. همین تلاش را در حوزه سیاست مردمی نیز شاهدیم که از یک سو در تلاش برای افزایش مشارکت در انتخابات، احیای حلقه‌های میانی و... و از سوی دیگر، برای استقلال کشور و پیشبرد عمق استراتژیک ایران در منطقه خود را نشان می‌دهد.

انسداد ساختاری سالیان اخیر

آنچه در سالیان اخیر شاهد بودیم فروستگی در ساختارهای اجرایی و تا حدی تقنینی کشور برای پیشبرد اهداف مبتنی بر ایده ایشان است. در اقتصاد علی‌رغم تعویض دولت‌ها شاهد انسداد ساختاری در تحقق اقتصاد مقاومتی و مردمی هستیم. همین موضوع، عامل نگرانی جدی ایشان در رابطه با عقب‌ماندگی در عدالت است. در سیاست شاهد کم‌شدن مشارکت در انتخابات‌ها هستیم و این همان چیزی بود که ایشان دائماً درباره آن هشدار می‌دادند و دغدغه داشتند. در مورد استقلال نیز ایده خنثی‌سازی تحریم‌ها در برابر ایده مذاکره و دورزدن آن، مورد بی‌توجهی قرار می‌گرفت. ایشان تأکیدات فراوانی درباره مضر بودن مذاکره با آمریکا و بی‌خاصیت بودن آن داشتند و اصلاح را از مسیر مقاومت و تلاش برای استقلال از نظام سلطه جهانی دنبال می‌کردند؛ در انتخابات‌ها اما گزینه‌هایی رای می‌آوردند که این ایده را قبول نداشتند و یا اگر هم قبول داشتند، نتوانستند ثمره حقیقی این ایده را برای عموم جامعه نشان دهند.

به‌نوعی دهه نود و ۴ سال پس از آن را باید دهه فروستگی ساختاری در حوزه‌های اقتصاد و سیاست و سیاست خارجه ایران دانست. جایی که رهبر شهید انقلاب دائماً در تلاش بودند تا این ایده‌ها را از مسیر آگاهی عمومی پیش ببرند؛ اما طبقه مرفه

جدیدی که ایشان هشدار روی کار آمدن آن را می دادند، در این دهه فرجه شده و توانسته بود مردم را از میدان سیاست عمومی ناامید و حذف کند.

اگرچه در همین دهه بُعد امام-امتی در جمهوری اسلامی ایران با سرعت کار خودش را پیش می برد و منتظر ابعاد ساختاری و دیوان سالاری نظام نمی ماند؛ اما بین این دو بعد فاصله افتاده بود و همین نیز بخشی از بن بست ساختاری بود که در این چند سال اتفاق افتاده و تعمیق شده بود. در پسا ۹۸ نیز ایران وارد دوره آسیب پذیری شد. اگرچه با هر ضربه ای که می خورد ضربات شدیدی به دشمن وارد می کرد؛ اما این ضربات امکان بازدارندگی نداشت و این بن بست

در سیاست خارجه شدیدتر شده بود و دشمن در شرایط کاهش مشارکت سیاسی و افزایش نابرابری اقتصادی و نارضایتی های ساختاری عمومی، فضا را برای تحمیل شرایط خود بر ایران و ایشان مهیا می دیدید. اما دشمن از این غافل بود که رهبری چنین، با تسلط بی نظیر بر الهیات شیعی و شناخت بی بدیل از استعمار و ضرورت استقلال ایران حتی در چنین شرایطی تن به ذلت و سپردن ایران به دست استعمار نخواهد داد. این چنین بود که رهبر انقلاب خود را در موقعیت عاشورایی «مثلی لایبایع

این چنین بود که رهبر انقلاب خود را در موقعیت عاشورایی «مثلی لایبایع مثل یزید» دید و شهادت آگاهانه ایشان بود که تمام برنامه های دشمنان جمهوری اسلامی ایران را برهم ریخت.

مثال یزید» دید و شهادت آگاهانه ایشان بود که تمام برنامه های دشمنان جمهوری اسلامی ایران را برهم ریخت.

این شهادت و خون پاک و خالصانه ایشان حتی برخلاف کربلا پیروزی ظاهری را هم برای دشمنان اسلام نداشت. بلکه یک ظرفیت اجتماعی ایجاد کرد که همان فروبستگی و انسداد ساختاری قبل را هم می تواند برطرف کند، به نحوی که نه تنها ایران اسلامی را به امنیت پایدار برساند، بلکه آگاهی عمومی را در راستای حقانیت ایده های ایشان در عرصه واقعیت موجود در سیاست خارجه و استقلال کشور ارتقا دهد و آن انسداد را رفع کند و زمینه را برای رفع انسداد در دیگر حوزه های اجتماعی نیز مهیا کند.

رایوینت جمهور نام

وبگاه مجله: nameh-jomhour.com

شبکه‌های اجتماعی: @nameh_jomhour

